

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (prvo vijeće)

7. veljače 2018.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Direktiva (EU) 2015/2366 – Platne usluge na unutarnjem tržištu – Članak 35. stavak 1. – Zahtjevi u pogledu pristupa platnim sustavima od strane pružatelja platnih usluga koji su dobili odobrenje ili su registrirani – Članak 35. stavak 2. prvi podstavak točka (b) – Neprimjenjivost tih zahtjeva na platne sustave koji se sastoje isključivo od pružatelja platnih usluga koji pripadaju grupi – Primjenjivost tih zahtjeva na trostrane kartične platne sheme koje su sklopile ugovore o *co-brandingu* ili zastupanju – Valjanost”

U predmetu C-643/16,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio High Court of Justice (England & Wales), Queen’s Bench Division (Administrative Court) (Visoki sud, Engleska i Wales, Odjel *Queen’s Bench*, Upravni sud, Ujedinjena Kraljevina), odlukom od 19. listopada 2016., koju je Sud zaprimio 12. prosinca 2016., u postupku

The Queen, na zahtjev:

American Express Company

protiv

The Lords Commissioners of Her Majesty’s Treasury,

uz sudjelovanje:

Diners Club International Limited,

MasterCard Europe SA,

SUD (prvo vijeće),

u sastavu: R. Silva de Lapuerta, predsjednica vijeća, C. G. Fernlund, J.-C. Bonichot, S. Rodin i E. Regan (izvjestitelj), suci,

nezavisni odvjetnik: M. Campos Sánchez-Bordona,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

* Jezik postupka: engleski

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za American Express Company, J. Turner, QC, J. Holmes, QC, L. John, *barrister*, I. Taylor i H. Ware, *solicitors*,
- za MasterCard Europe SA, P. Harrison i S. Kinsella, *solicitors*, S. Pitt i J. Bedford, *advocates*,
- za vladu Ujedinjene Kraljevine, D. Robertson, u svojstvu agenta, uz asistenciju G. Facenne, QC,
- za Europski parlament, R. van de Westelaken i A. Tamás, u svojstvu agenata,
- za Vijeće Europske unije, J. Bauerschmidt, I. Gurov i E. Moro, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, H. Tserepa-Lacombe i J. Samnadda, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje i ocjenu valjanosti članka 35. Direktive (EU) 2015/2366 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o platnim uslugama na unutarnjem tržištu, o izmjeni direktiva 2002/65/EZ, 2009/110/EZ i 2013/36/EU te Uredbe (EU) br. 1093/2010 i o stavljanju izvan snage Direktive 2007/64/EZ (SL 2015., L 337, str. 35.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između društva American Express Company i Lords Commissioners of Her Majesty's Treasury (povjerenici Državne riznice, Ujedinjena Kraljevina, u daljnjem tekstu: nacionalno tijelo) u vezi s pretpostavkama pod kojima se na trostrane kartične platne sheme primjenjuju pravila kojima se uređuje pristup platnim sustavima od strane pružatelja platnih usluga koji su dobili odobrenje ili su registrirani.

Pravni okvir

Uredba (EU) 2015/751

- 3 Člankom 2. Uredbe (EU) 2015/751 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2015. o međubankovnim naknadama za platne transakcije na temelju kartica (SL 2015., L 123, str. 1.), naslovljenim „Definicije”, određeno je:

„Za potrebe ove Uredbe primjenjuju se sljedeće definicije:

[...]

17. „četverostrana kartična platna shema” znači kartična platna shema u kojoj se platne transakcije na temelju kartica izvršavaju s računa za plaćanje platitelja na račun za plaćanje primatelja plaćanja uz posredovanje sheme, izdavatelja (na strani platitelja) i prihvatitelja (na strani primatelja plaćanja);

[...]

30. „platni brend“ znači materijalni ili digitalni naziv, termin, znak, simbol ili njihova kombinacija, kojima je moguće naznačiti prema kojoj se kartičnoj platnoj shemi izvršavaju platne transakcije na temelju kartica;

[...]

32. „co-branding“ znači uključivanje barem jednog platnog brenda i barem jednog neplatnog brenda na isti platni instrument na temelju kartica;

[...]”

Direktiva 2015/2366

4 Uvodne izjave 2., 6., 49., 50. i 52. Direktive 2015/2366 glase:

„(2) Revidirani pravni okvir Unije o platnim uslugama nadopunjuje se [Uredbom 2015/751]. [...]

[...]

(6) Trebalo bi utvrditi nova pravila kako bi se ispunile regulatorne praznine, istodobno pružajući više pravne jasnoće i osiguravajući dosljednu primjenu zakonodavnog okvira širom Unije. [...]

[...]

(49) Za sve pružatelje platnih usluga ključna je mogućnost pristupa uslugama tehničke infrastrukture platn[ih] sustava. Taj bi pristup, međutim, trebao podlijevati prikladnim zahtjevima kako bi se osigurali cjelovitost i stabilnost tih sustava. Svaki pružatelj platnih usluga koji podnese zahtjev za sudjelovanje u platnom sustavu trebao bi snositi rizik vlastitog odabira sustava i platnom sustavu dostaviti dokaz iz kojega je vidljivo da je njegovo unutarnje uređenje dovoljno stabilno za odolijevanje svim vrstama rizika. U te platne sustave obično su uključene četverostrane kartične sheme i veliki sustavi kojima se obrađuju kreditni transferi i izravna terećenja. S ciljem osiguravanja jednakog postupanja širom Unije među različitim kategorijama pružatelja platnih usluga s odobrenjem, u skladu s uvjetima njihovih dozvola, potrebno je pojasniti pravila povezana s pristupom platnim sustavima.

(50) Trebalo bi osigurati postupanje bez diskriminacije za institucije za platni promet i kreditne institucije s odobrenjem tako da se svi pružatelji platnih usluga koji se natječu na unutarnjem tržištu mogu koristiti uslugama tehničke infrastrukture tih platnih sustava pod jednakim uvjetima. Primjereno je predvidjeti različito postupanje za pružatelje platnih usluga s odobrenjem i za one kojima je dopušteno izuzeće na temelju ove Direktive te izuzeće na temelju članka 3. Direktive [2009/110/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. rujna 2009. o osnivanju, obavljanju djelatnosti i bonitetnom nadzoru poslovanja institucija za elektronički novac te o izmjeni direktiva 2005/60/EZ i 2006/48/EZ i stavljanju izvan snage Direktive 2000/46/EZ (SL 2009., L 267, str. 7.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 11., str. 94.)], zbog razlika koje postoje u njihovim bonitetnim okvirima. U svakom slučaju, razlike u cjenovnim uvjetima trebale bi biti dopuštene samo ako se temelje na razlikama troškova koje snose pružatelji platnih usluga. [...]

[...]

(52) Odredbe o pristupu platnim sustavima ne bi se trebale primjenjivati na sustave koje je uspostavio te njima upravlja jedan pružatelj platnih usluga. Takvi platni sustavi mogu poslovati ili u direktnom nadmetanju s platnim sustavima ili – što je uobičajenije – u tržišnoj niši koja nije

dostatno pokrivena platnim sustavima. Takvi sustavi uključuju trostrane sheme, kao što su trostrane kartične sheme, u onoj mjeri u kojoj nikad ne djeluju kao *de facto* četverostrane kartične sheme, na primjer oslanjanjem na stjecatelje licencije, zastupnike ili *co-branding* partnere. Takvi sustavi obično uključuju i platne usluge koje nude pružatelji telekomunikacijskih usluga pri čemu je upravitelj sheme pružatelj platnih usluga i platitelju i primatelju plaćanja, kao i interne sustave bankovnih grupa. S ciljem poticanja tržišnog natjecanja između tih zatvorenih platnih sustava i etabliranih glavnih [uobičajenih] platnih sustava, ne bi bilo primjereno trećim stranama odobriti pristup tim zatvorenim zaštićenim [internim] platnim sustavima. [...]"

- 5 Člankom 1. stavkom 1. Direktive 2015/2366, naslovljenim „Predmet”, koji se nalazi u njezinoj glavi I., naslovljenoj „Predmet, područje primjene i definicije”, propisano je:

„Ovom se Direktivom utvrđuju pravila u skladu s kojima države članice razlikuju sljedeće kategorije pružatelja platnih usluga:

- (a) kreditne institucije kako su definirane člankom 4. stavkom 1. točkom 1. Uredbe (EU) br. 575/2013 Europskog parlamenta i Vijeća [od 26. lipnja 2013. o bonitetnim zahtjevima za kreditne institucije i investicijska društva i o izmjeni Uredbe (EU) br. 648/2012 (SL 2013., L 176, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 13., str. 3. i ispravak SL 2017., L 20, str. 2.)], uključujući njihove podružnice u smislu članka 4. stavka 1. točke 17. te uredbe kada se te podružnice nalaze u Uniji, bez obzira na to nalaze li se mjesta uprave tih podružnica unutar Unije ili, u skladu s člankom 47. Direktive 2013/36/EU [Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o pristupanju djelatnosti kreditnih institucija i bonitetnom nadzoru nad kreditnim institucijama i investicijskim društvima, izmjeni Direktive 2002/87/EZ te stavljanju izvan snage direktiva 2006/48/EZ i 2006/49/EZ (SL 2013., L 176, str. 338.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 6., svezak 14., str. 105. i ispravak SL 2017., L 20, str. 1.)] i nacionalnim pravom, izvan Unije;
 - (b) institucije za elektronički novac u smislu članka 2. točke 1. Direktive [2009/110], uključujući, u skladu s člankom 8. te direktive i nacionalnim pravom, njihove podružnice kada se te podružnice nalaze u Uniji, a njihova mjesta uprave se nalaze izvan Unije, u mjeri u kojoj su platne usluge koje te podružnice pružaju povezane s izdavanjem elektroničkog novca;
 - (c) poštanske žiro-institucije koje u skladu s nacionalnim pravom imaju pravo pružati platne usluge;
 - (d) institucije za platni promet;
 - (e) [Europska središnja banka (ESB)] i nacionalne središnje banke kada ne djeluju u svojstvu monetarnog tijela ili drugih tijela javne vlasti;
 - (f) države članice ili njihove jedinice regionalne ili lokalne uprave kada ne djeluju u svojstvu tijela javne vlasti.”
- 6 U članku 4. Direktive 2015/2366, naslovljenom „Definicije”, stoji:

„Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

[...]

- 3. ‚platna usluga’ znači bilo koja od poslovnih aktivnosti navedenih u Prilogu I.;
- 4. ‚institucija za platni promet’ znači pravna osoba koja je dobila odobrenje u skladu s člankom 11. za pružanje i obavljanje platnih usluga širom Unije;

[...]

7. „platni sustav” znači sustav prijenosa novčanih sredstava s formalnim i standardiziranim postupcima i zajedničkim pravilima za obradu, obračun i/ili namiru platnih transakcija;

[...]

11. „pružatelj platnih usluga” znači tijelo iz članka 1. stavka 1. ili fizička ili pravna osoba kojoj je dopušteno izuzeće na temelju članka 32. ili 33.;

[...]

38. „zastupnik” znači fizička ili pravna osoba koja djeluje u ime institucije za platni promet pri pružanju platnih usluga;

[...]

40. „grupa” znači grupa društava koja su međusobno povezana odnosom iz članka 22., stavka 1., 2. ili 7. Direktive [2013/34/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. lipnja 2013. o godišnjim financijskim izvještajima, konsolidiranim financijskim izvještajima i povezanim izvješćima za određene vrste poduzeća, o izmjeni Direktive 2006/43/EZ Europskog parlamenta i Vijeća i o stavljanju izvan snage direktiva Vijeća 78/660/EEZ i 83/349/EEZ (SL 2013., L 182, str. 19.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 3., str. 253.)] ili društava kako su definirana člancima 4., 5., 6. i 7. Delegirane uredbe Komisije (EU) br. 241/2014 [od 7. siječnja 2014. o dopuni Uredbe (EU) br. 575/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu regulatornih tehničkih standarda za kapitalne zahtjeve za institucije (SL 2014., L 74, str. 8.)] koja su međusobno povezana odnosom iz članka 10. stavka 1. ili iz članka 113. stavka 6. ili 7. Uredbe [br. 575/2013];

[...]

47. „platni brend” znači materijalni ili digitalni naziv, termin, znak, simbol ili njihova kombinacija, kojima je moguće naznačiti prema kojoj se kartičnoj platnoj shemi izvršavaju platne transakcije na temelju kartica;

[...]”

- 7 Članak 11. Direktive 2015/2366, naslovljen „Izdavanje odobrenja”, nalazi se u poglavlju 1., naslovljenom „Institucije za platni promet”, glave II. Direktive 2015/2366, naslovljene „Pružatelji platnih usluga”. U stavku 1. tog članka određuje se:

„Države članice zahtijevaju od društava koja nisu društva iz članka 1. stavka 1. točaka (a), (b), (c), (e) i (f) te nisu fizičke ili pravne osobe kojima se dopušta izuzeće na temelju članka 32. ili 33. i koja namjeravaju pružati platne usluge da prije početka pružanja platnih usluga ishode odobrenje kao institucije za platni promet. [...]”

- 8 Članak 35. te direktive, naslovljen „Pristup platnim sustavima”, nalazi se u poglavlju 2. glave II., naslovljenom „Zajedničke odredbe”. U njemu stoji:

„1. Države članice osiguravaju da pravila pristupa platnim sustavima od strane pružatelja platnih usluga koji su pravne osobe i koji su dobili odobrenje ili su registrirani budu objektivna, bez diskriminacije i razmjerna i da ona ne sprječavaju pristup u većoj mjeri nego što je to potrebno za zaštitu od specifičnih vrsta rizika kao što su rizik namire, operativni rizik i rizik poslovanja te za zaštitu financijske i operativne stabilnosti platnog sustava.

Platni sustavi na pružatelje platnih usluga, korisnike platnih usluga ili na druge platne sustave ne smiju primjenjivati nijedan od sljedećih zahtjeva:

- (a) restriktivna pravila o stvarnom sudjelovanju u drugim platnim sustavima;
- (b) pravila kojim se pravi razlika među pružateljima platnih usluga koji imaju odobrenje ili među registriranim pružateljima platnih usluga u pogledu pravâ, obveza i ovlaštenja sudionika;
- (c) ograničenja na temelju institucionalnog statusa.

2. Stavak 1. ne primjenjuje se na:

[...]

(b) platne sustave koji se sastoje isključivo od pružatelja platnih usluga koji pripadaju grupi.

[...]”

- 9 U prilogu I. Direktivi 2015/2366, naslovljenom „Platne usluge”, nabrajaju se aktivnosti obuhvaćene njezinim člankom 4. točkom 3., koje se prema tome smatraju „platnim uslugama” u smislu te direktive.

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 10 Iz odluke kojom su upućena prethodna pitanja proizlazi da je American Express međunarodno uslužno trgovačko društvo koje, uz potporu svojih konsolidiranih društava kćeri, potrošačima i poslovnim subjektima pruža platne usluge, usluge putovanja, mjenjačke usluge i usluge platformi vjernosti. Također se bavi djelatnošću izdavanja i prihvaćanja kartica u cijelom svijetu, uključujući Europsku uniju. American Express sa svojim društvima kćerima upravlja kartičnom platnom shemom American Express (u daljnjem tekstu: Amex), koja se smatra trostranom kartičnom platnom shemom. Ta je shema sklopila ugovore o *co-brandingu* i pružanju usluga u Uniji, što bi, ovisno o odgovoru Suda na pitanje tumačenja članka 35. stavka 2. prvog podstavka točke (b) Direktive 2015/2366, moglo dovesti do toga da će se na nju primjenjivati obveze u pogledu pristupa, predviđene člankom 35. stavkom 1. te direktive.
- 11 Nacionalno tijelo upravlja Her Majesty’s Treasuryjem (Državna riznica, Ujedinjena Kraljevina). Na potonjem je tijelu krajnja odgovornost za ispunjavanje obveza koje Ujedinjena Kraljevina Velike Britanije i Sjeverne Irske ima u pogledu primjene i bilo kojeg oblika provedbe Direktive 2015/2366.
- 12 American Express zatražio je od suda koji je uputio zahtjev odobrenje za pokretanje postupka sudskog preispitivanja zakonitosti (*judicial review*) „namjere i/ili obveze [nacionalnog tijela] da primijeni ili na bilo koji način provede članak 35. stavak 1. [Direktive 2015/2366] u dijelu u kojem se odnosi na situacije s *co-brandingom* i/ili zastupnikom”. Taj je sud odobrio pokretanje navedenog postupka.
- 13 Sud koji je uputio zahtjev nije siguran treba li članak 35. stavak 2. prvi podstavak točku (b) Direktive 2015/2366 tumačiti na način da je trostrana kartična platna shema koja je sklopila ugovore o *co-brandingu* ili zastupanju izuzeta od zahtjevâ u pogledu pristupa iz članka 35. stavka 1. te direktive. Konkretno, prema mišljenju tog suda, uvodna izjava 52. navedene direktive ne omogućava davanje jasnog odgovora na to pitanje.

- 14 Nadalje, prema njegovu mišljenju, ako bi Sud zaključio da su ti zahtjevi primjenjivi na trostrane kartične platne sheme koje su sklopile ugovore o *co-brandingu* ili zastupanju, bilo bi potrebno izjasniti se o argumentu American Expressa prema kojem je članak 35. stavak 1. Direktive 2015/2366 nevaljan zbog nepostojanja obrazloženja, očite pogreške u ocjeni i povrede načela proporcionalnosti.
- 15 U tim je okolnostima High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court) (Visoki sud, Engleska i Wales, Odjel *Queen's Bench*, Upravni sud, Ujedinjena Kraljevina) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Podliježe li platni sustav, na koji se inače na temelju članka 35. stavka 2. točke (b) Direktive [2015/2366] ne primjenjuje obveza u pogledu pristupa iz njezina članka 35. stavka 1., toj obvezi (i) zbog sklapanja ugovora o *co-brandingu* s *co-branding* partnerima koji sami ne pružaju platne usluge u tom sustavu u odnosu na tu ponudu zajednički brendiranih proizvoda i/ili (ii) zbog angažiranja zastupnika koji platne usluge pruža u njegovo ime?
2. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo pitanje, je li članak 35. stavak 1. [navedene direktive] nevaljan time što određuje da tako uređeni sustavi podliježu obvezi u pogledu pristupa, na temelju:
- (a) povrede obveze obrazlaganja na temelju članka 296. UFEU-a;
- (b) očite pogreške u ocjeni; i/ili
- (c) povrede načela proporcionalnosti?”

O prethodnim pitanjima

Dopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku

- 16 Europski parlament, Vijeće Europske unije i Europska komisija tvrde da je zahtjev za prethodnu odluku u cijelosti nedopušten jer, kao prvo, ne postoji stvaran spor između stranaka glavnog postupka, kao drugo, nacionalni sud u svojoj odluci o upućivanju zahtjeva nije pružio minimalne potrebne elemente – s obzirom na to da ne navodi relevantne činjenične elemente ni razloge koji su ga naveli na to da postavi pitanje o tumačenju i valjanosti odredaba o kojima je riječ u glavnom postupku – i, kao treće, tužba kojom se u glavnom postupku zahtijeva ocjena zakonitosti „namjere i/ili obveze” nacionalnog tijela da primijeni ili provede te odredbe sredstvo je za zaobilaznje sustava pravnih sredstava uspostavljenog UFEU-om u okolnostima poput onih u glavnom postupku.
- 17 U tom pogledu na samom početku valja podsjetiti da je isključivo na nacionalnom sucu pred kojim se vodi postupak i koji mora preuzeti odgovornost za sudsku odluku koja će biti donesena da, uvažavajući posebnosti predmeta, ocijeni nužnost prethodne odluke za donošenje svoje presude i relevantnost pitanja koja postavlja Sudu. Posljedično, s obzirom na to da se upućena pitanja odnose na tumačenje ili ocjenu valjanosti određenog pravnog pravila Unije, Sud je načelno dužan donijeti odluku (presuda od 16. lipnja 2015., Gauweiler i dr., C-62/14, EU:C:2015:400, t. 24.).
- 18 Slijedom toga, pitanja koja se odnose na pravo Unije uživaju pretpostavku relevantnosti. Sud može odbiti odlučiti o zahtjevu za prethodnu odluku nacionalnog suda samo ako je očito da zatraženo tumačenje ili ocjena valjanosti pravnog pravila Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom spora u glavnom postupku, ako je problem hipotetski ili ako Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnima kako bi se mogao dati koristan odgovor na upućena pitanja (presuda od 16. lipnja 2015., Gauweiler i dr., C-62/14, EU:C:2015:400, t. 25.).
- 19 Kao prvo, što se tiče stvarne naravi spora u glavnom postupku, valja primijetiti da American Express tužbom od suda koji je pokrenuo prethodni postupak zahtijeva ocjenu zakonitosti „namjere i/ili obveze” nacionalnog tijela da primijeni ili provede sporne odredbe. U tom pogledu iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da je među strankama u glavnom postupku sporno pitanje osnovanosti te

tužbe. Budući da je sud koji je uputio zahtjev pozvan razriješiti to neslaganje i da prema njegovu mišljenju postoji stvaran spor između stranaka glavnog postupka u pogledu tumačenja i valjanosti predmetnih odredaba te direktive, nije očito da spor u glavnom postupku nije stvaran (vidjeti analogijom presude od 10. prosinca 2002., *British American Tobacco (Investments) i Imperial Tobacco*, C-491/01, EU:C:2002:741, t. 36. i 38. i od 4. svibnja 2016., *Pillbox 38*, C-477/14, EU:C:2016:324, t. 17.).

- 20 U preostalom dijelu argumenti kojima se dokazuje umjetna narav spora u glavnom postupku, a koji se temelje na činjenici da ne postoji ni radnja ni propust državne uprave koji bi mogli poslužiti kao osnova za tužbu radi ocjene zakonitosti, temelje se na osporavanju dopuštenosti tužbe u glavnom postupku i činjenične ocjene nacionalnog suda u pogledu primjene kriterija utvrđenih nacionalnim pravom. Međutim, nije na Sudu ni da dovede u pitanje tu ocjenu, koja je u okviru predmetnog postupka u nadležnosti nacionalnog suda, ni da provjerava je li zahtjev za prethodnu odluku upućen u skladu s nacionalnim pravilima o organizaciji sudova i sudskim postupcima. Ti argumenti ne mogu stoga biti dovoljni za obaranje pretpostavke relevantnosti navedene u točki 18. ove presude (vidjeti analogijom presudu od 16. lipnja 2015., *Gauweiler i dr.*, C-62/14, EU:C:2015:400, t. 26.).
- 21 Kao drugo, u pogledu argumenta da sud koji je uputio zahtjev nije naveo ni relevantne činjenice ni razloge koji su ga naveli na to da uputi pitanje o tumačenju i valjanosti odredaba o kojima je riječ u glavnom postupku, valja istaknuti da prema članku 94. točki (a) Poslovnika svaki zahtjev za prethodnu odluku mora sadržavati „sažeti prikaz predmeta spora i relevantne činjenice kako ih je utvrdio sud koji je uputio zahtjev ili barem prikaz činjeničnih okolnosti na kojima se temelje pitanja”.
- 22 U tom pogledu dovoljno je da iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi predmet spora u glavnom postupku i njegove glavne implikacije za pravni poredak Unije kako bi se državama članicama i drugim zainteresiranim osobama omogućilo podnošenje očitovanja sukladno članku 23. Statuta Suda Europske unije i učinkovito sudjelovanje u postupku pred tim sudom (presuda od 8. rujna 2009., *Liga Portuguesa de Futebol Profissional i Bwin International*, C-42/07, EU:C:2009:519, t. 41. i navedena sudska praksa).
- 23 U ovom slučaju iz odluke o upućivanju zahtjeva proizlazi da se Amex sastoji isključivo od pružatelja platnih usluga koji pripadaju grupi u smislu članka 35. stavka 2. prvog podstavka točke (b) Direktive 2015/2366 pa zato može biti obuhvaćen isključenjem koje je propisano tom odredbom. Međutim, iz te odluke također proizlazi da je Amex sklopio određen broj ugovora o *co-brandingu* i pružanju usluga u Uniji, zbog kojih bi, ovisno o odgovoru na pitanje tumačenja koje je uputio nacionalni sud, mogao izgubiti pogodnost primjene te odredbe, pa bi u tom slučaju podlijegao zahtjevima u pogledu pristupa, predviđenima člankom 35. stavkom 1. te direktive.
- 24 Zato se u zahtjevu za prethodnu odluku kratko, ali precizno objašnjavaju razlog i priroda spora u glavnom postupku, čiji ishod, kako smatra taj sud, ovisi o tumačenju i ocjeni valjanosti tih odredaba. Iz navedenoga slijedi da je sud koji je uputio zahtjev na zadovoljavajući način definirao činjenični i pravni okvir svojeg zahtjeva za tumačenje prava Unije, kako bi Sudu omogućio da na njega korisno odgovori (vidjeti analogijom presudu od 7. srpnja 2016., *Genentech*, C-567/14, EU:C:2016:526, t. 27.).
- 25 Što se tiče, s druge strane, pitanja je li sud koji je uputio zahtjev dovoljno izložio razloge koji su ga naveli na to da postavi pitanje o tumačenju i valjanosti odredaba o kojima je riječ u glavnom postupku, treba istaknuti da iz duha suradnje koji treba prevladavati u prethodnom postupku proizlazi da je nužno da nacionalni sud u odluci o upućivanju zahtjeva navede točne razloge zbog kojih smatra da je odgovor na njegova pitanja o tumačenju ili valjanosti određenih odredaba prava Unije nužan za rješenje spora (vidjeti u tom smislu presudu od 4. svibnja 2016., *Pillbox 38*, C-477/14, EU:C:2016:324, t. 24. i navedenu sudska praksu).

- 26 Zato je važno da nacionalni sud posebno navede točne razloge koji su ga naveli na postavljanje pitanja o tumačenju ili valjanosti određenih odredaba prava Unije i da izloži razloge nevaljanosti koji mu se, posljedično, čine da bi mogli biti prihvaćeni. Takav zahtjev također proizlazi iz članka 94. točke (c) Poslovnika (vidjeti u tom smislu presudu od 4. svibnja 2016., *Pillbox 38*, C-477/14, EU:C:2016:324, t. 25. i navedenu sudsku praksu).
- 27 U konkretnom slučaju sud je u svojem zahtjevu za prethodnu odluku, navodeći argumente koje su s tim u vezi istaknuli American Express i MasterCard Europe SA, napomenuo da je tumačenje određenih odredaba Direktive 2015/2366 nejasno. Isto tako, naglasio je da će Sud, ovisno o tome koje će tumačenje tih odredaba prihvatiti, morati donijeti odluku o razlozima nevaljanosti na koje se pozvao American Express.
- 28 Slijedom toga, sud koji je uputio zahtjev smatra ne samo da argumenti koje su iznijele stranke glavnog postupka povlače pitanje tumačenja, na koje je odgovor nejasan, nego i da se mogu prihvatiti razlozi nevaljanosti na koje se pozvao American Express, a koji su navedeni u odluci o upućivanju prethodnog pitanja.
- 29 Kao treće, što se tiče argumenta da je pokretanje postupka radi ocjene zakonitosti „namjere i/ili obveze” nacionalnog tijela da primijeni ili provede Direktivu 2015/2366 sredstvo za zaobilaženje sustava pravnih sredstava uspostavljenog UFEU-om u okolnostima poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku – misleći pritom na činjenicu da navedeno tijelo nije usvojilo nikakvu mjeru protiv Amexa i da je isto tijelo samo navelo da se ne protivi pokretanju glavnog postupka – valja podsjetiti da je u odnosu na nekoliko zahtjeva za prethodnu odluku u vezi s tumačenjem i/ili valjanošću akata sekundarnog prava koji su podneseni u okviru takvih postupaka radi ocjene zakonitosti Sud već utvrdio da su dopušteni, među ostalim, u predmetima u kojima su donesene presude od 10. prosinca 2002., *British American Tobacco (Investments) i Imperial Tobacco* (C-491/01, EU:C:2002:741), od 3. lipnja 2008., *Intertanko i dr.* (C-308/06, EU:C:2008:312), od 8. srpnja 2010., *Afton Chemical* (C-343/09, EU:C:2010:419), od 4. svibnja 2016., *Pillbox 38* (C-477/14, EU:C:2016:324) i od 4. svibnja 2016., *Philip Morris Brands i dr.* (C-547/14, EU:C:2016:325).
- 30 Osim toga, mogućnost da pojedinci pred nacionalnim sudovima ističu nevaljanost općeg akta Unije nije uvjetovana pretpostavkom da je navedeni akt već bio predmet mjera primjene donesenih na temelju nacionalnog prava. U tom je pogledu dovoljno da se pred nacionalni sud iznese stvarno postojeći spor u kojem se postavlja prethodno pitanje valjanosti takvog akta. Ta je pak pretpostavka ispunjena u glavnom postupku, kao što to proizlazi iz točaka 14., 19., 20., 27. i 28. ove presude (vidjeti analogijom presude od 10. prosinca 2002., *British American Tobacco (Investments) i Imperial Tobacco*, C-491/01, EU:C:2002:741, t. 40.; od 16. lipnja 2015., *Gauweiler i dr.*, C-62/14, EU:C:2015:400, t. 29.; od 4. svibnja 2016., *Pillbox 38*, C-477/14, EU:C:2016:324, t. 19. i od 4. svibnja 2016., *Philip Morris Brands i dr.*, C-547/14, EU:C:2016:325, t. 35.).
- 31 U tim okolnostima ne proizlazi da je tužba u glavnom postupku podnesena radi zaobilaženja sustava pravnih sredstava uspostavljenog UFEU-om.
- 32 Iz svih prethodnih razmatranja proizlazi da je zahtjev za prethodnu odluku dopušten.

Prvo pitanje

- 33 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 35. stavak 2. prvi podstavak točku (b) Direktive 2015/2366 tumačiti na način da trostrana kartična platna shema koja je sklopila ugovor o *co-brandingu* s *co-branding* partnerom koji sam ne pruža platne usluge u toj shemi u vezi sa zajednički brendiranim proizvodima ili koja angažira zastupnika radi pružanja platnih usluga gubi pogodnost primjene isključenja predviđenog tom odredbom, pa zbog toga podliježe zahtjevima propisanim njezinim člankom 35. stavkom 1.

- 34 Na samom početku valja podsjetiti da prema članku 35. stavku 1. prvom podstavku Direktive 2015/2366 „[d]ržave članice osiguravaju da pravila pristupa platnim sustavima od strane pružatelja platnih usluga koji su pravne osobe i koji su dobili odobrenje ili su registrirani budu objektivna, bez diskriminacije i razmjerna i da ona ne sprječavaju pristup u većoj mjeri nego što je to potrebno za zaštitu od specifičnih vrsta rizika kao što su rizik namire, operativni rizik i rizik poslovanja te za zaštitu financijske i operativne stabilnosti platnog sustava”. Člankom 35. stavkom 1. drugim podstavkom te direktive propisani su, nadalje, zahtjevi koje platni sustavi ni u kojem slučaju ne smiju primijeniti na pružatelje platnih usluga, korisnike platnih usluga ili na druge platne sustave.
- 35 Što se tiče članka 35. stavka 2. prvog podstavka točke (b) Direktive 2015/2366, njime je određeno da se njezin članak 35. stavak 1. „ne primjenjuje [...] na platne sustave koji se sastoje isključivo od pružatelja platnih usluga koji pripadaju grupi”. Pojam „grupa” definiran je u članku 4. točki 40. te direktive kao „grupa društava koja su međusobno povezana odnosom iz članka 22. stavka 1., 2. ili 7. Direktive [2013/34] ili društava kako su definirana člancima 4., 5., 6. i 7. Delegirane uredbe [br. 241/2014] koja su međusobno povezana odnosom iz članka 10. stavka 1., ili iz članka 113. stavka 6. ili 7. Uredbe [br. 575/2013]”.
- 36 Kao što je to navedeno u točki 23. ove presude, nesporno je da se trostrana kartična platna shema poput Amexa sastoji isključivo od pružatelja platnih usluga koji pripadaju grupi, u onom smislu kako je to opisano u prethodnoj točki.
- 37 Iz toga proizlazi da takva trostrana kartična platna shema načelno ne podliježe zahtjevima u pogledu pristupa iz članka 35. stavka 1. Direktive 2015/2366, osim ako u svoje djelovanje uključi treću osobu pa se zbog toga više ne može smatrati da se sastoji isključivo od pružatelja platnih usluga koji pripadaju grupi u smislu njezina članka 35. stavka 2. prvog podstavka točke (b).
- 38 U predmetnom slučaju American Express tvrdi da članak 35. stavak 2. prvi podstavak točku (b) Direktive 2015/2366 treba tumačiti na način da sama okolnost da je trostrana kartična platna shema sklopila ugovor o *co-brandingu* i zastupanju nema učinak u smislu da se na nju primjenjuju zahtjevi u pogledu pristupa. Naime, što se tiče ugovora o *co-brandingu* u sklopu kojih *co-branding* partner ne pruža platnu uslugu, ta shema ostaje jedini izdavatelj kartica i jedini prihvatitelj kartičnih transakcija. Isto tako, angažiranje zastupnika za pružanje platnih usluga ne mijenja identitet pružatelja platne usluge u kartičnoj platnoj shemi. Slijedom toga, zahtjevi u pogledu pristupa bili bi primjenjivi na trostrani kartični platni sustav samo u slučaju kada bi on ovlastio dodatnog pružatelja platnih usluga unutar tog sustava.
- 39 Nasuprot tomu, MasterCard Europe tvrdi da sama činjenica da trostrana kartična platna shema angažira *co-branding* partnera ili zastupnika dovodi do toga da se na nju primjenjuju zahtjevi u pogledu pristupa jer se u tom slučaju više ne može smatrati da je taj sustav obuhvaćen isključenjem iz članka 35. stavka 2. prvog podstavka točke (b) Direktive 2015/2366.
- 40 U tom pogledu valja podsjetiti da, u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, prilikom tumačenja odredbe prava Unije valja uzeti u obzir ne samo njezin tekst već i njezin kontekst te zadane ciljeve propisa kojeg je dio (presuda od 21. rujna 2017., Komisija/Njemačka, C-616/15, EU:C:2017:721, t. 43. i navedena sudska praksa).
- 41 Na prvom mjestu, iz teksta članka 35. stavka 2. prvog podstavka točke (b) Direktive 2015/2366 proizlazi da sudjelovanje u istom platnom sustavu pružatelja platnih usluga koji ne pripadaju istoj grupi ima za posljedicu gubitak povlastice isključenja predviđenog tom odredbom i time primjenu zahtjeva u pogledu pristupa propisanih njezinim člankom 35. stavkom 1.
- 42 Iz članka 4. točke 11. Direktive 2015/2366 proizlazi da je pružatelj platnih usluga definiran kao „tijelo iz članka 1. stavka 1. ili fizička ili pravna osoba kojoj je dopušteno izuzeće na temelju [njezina] članka 32. ili 33.”. Navedeni članak 1. stavak 1. razlikuje šest kategorija pružatelja platnih usluga: određene

kreditne institucije, institucije za elektronički novac u smislu članka 2. točke 1. Direktive 2009/110, poštanske žiro-institucije koje u skladu s nacionalnim pravom imaju pravo pružati platne usluge, institucije za platni promet, ESB i nacionalne središnje banke kada ne djeluju u svojstvu monetarnog tijela ili drugih tijela javne vlasti, države članice ili njihove jedinice regionalne ili lokalne uprave kada ne djeluju u svojstvu tijela javne vlasti. U člancima 32. i 33. utvrđuju se pak izuzeća za fizičke i pravne osobe koje pružaju platne usluge.

- 43 Što se tiče pitanja je li *co-branding* partner ili zastupnik obuhvaćen pojmom „pružatelj platnih usluga” kako je opisan u prethodnoj točki, točno je, kao prvo, da pojam „*co-branding*” nije definiran u Direktivi 2015/2366. Međutim, iz njezine uvodne izjave 2. proizlazi da se revidirani pravni okvir Unije o platnim uslugama, zbog kojeg je donesena ta direktiva, nadopunjuje Uredbom 2015/751. Nadalje, iz njezine uvodne izjave 6. proizlazi da je zakonodavac Unije namjeravao osigurati dosljednu primjenu zakonodavnog okvira o platnim uslugama širom Unije.
- 44 S tim u vezi, člankom 2. točkom 32. Uredbe 2015/751 *co-branding* je definiran kao „uključivanje barem jednog platnog brenda i barem jednog neplatnog brenda na isti platni instrument na temelju kartica”. Što se pak tiče izraza „platni brend”, on je definiran i člankom 2. stavkom 30. navedene uredbe i člankom 4. stavkom 47. Direktive 2015/2366 kao „materijalni ili digitalni naziv, termin, znak, simbol ili njihova kombinacija, kojima je moguće naznačiti prema kojoj se kartičnoj platnoj shemi izvršavaju platne transakcije na temelju kartica”.
- 45 Kao drugo, što se tiče pojma „zastupnik”, on je u članku 4. točki 38. Direktive 2015/2366 definiran kao „fizička ili pravna osoba koja djeluje u ime institucije za platni promet pri pružanju platnih usluga”. Kao što to proizlazi iz točke 42. ove presude, institucije za platni promet obuhvaćene su jednom od šest kategorija pružatelja platnih usluga nabrojanih u članku 1. stavku 1. te direktive.
- 46 Zato se iz relevantnih definicija pojmova „*co-branding*” i „zastupnik” ne može zaključiti da je *co-branding* partner ili zastupnik nužno pružatelj platnih usluga u smislu članka 4. točke 11. Direktive 2015/2366.
- 47 Stoga se mora utvrditi da iz teksta članka 35. stavka 2. prvog podstavka točke (b) Direktive 2015/2366 izričito ne proizlazi da platni sustav sastavljen isključivo od pružatelja platnih usluga koji pripadaju grupi angažiranjem *co-branding* partnera ili zastupnika nužno gubi povlasticu primjene isključenja predviđenog tom odredbom. Da je pak zakonodavac Unije htio ograničiti područje primjene navedene odredbe, on je to mogao izričito propisati kako bi postigao takav učinak (vidjeti analogijom presudu od 19. ožujka 2009., Komisija/Italija, C-275/07, EU:C:2009:169, t. 99.).
- 48 Na drugom mjestu, što se tiče konteksta u kojem se nalazi članak 35. stavak 2. prvi podstavak točka (b) Direktive 2015/2366, valja podsjetiti da je cilj njezina članka 35., kao što to proizlazi iz njegova stavka 1. prvog podstavka, propisivanje, među ostalim, pretpostavki pod kojima pružatelji platnih usluga koji su dobili odobrenje ili su registrirani mogu ostvariti pristup platnim sustavima. Međutim, s takvim je ciljem spojivo tumačenje navedenog članka 35. stavka 2. prvog podstavka točke (b), prema kojem se zahtjevi u pogledu pristupa propisani člankom 35. stavkom 1. navedene direktive primjenjuju na trostranu kartičnu platnu shemu koja se odluči otvoriti uključivanjem u svoje djelovanje pružatelja platnih usluga koji ne pripada skupini.
- 49 Dakako, u uvodnoj izjavi 52. Direktive 2015/2366 predviđeno je da sustavi koje je uspostavio samo jedan pružatelj platnih usluga koji njima ujedno upravlja „uključuju trostrane sheme, kao što su trostrane kartične sheme, u onoj mjeri u kojoj nikad ne djeluju kao *de facto* četverostrane kartične sheme, na primjer oslanjanjem na stjecatelje licencije, zastupnike ili *co-branding* partnere”.

- 50 Međutim, suprotno onomu što tvrdi MasterCard Europe, ta uvodna izjava ne može opravdati tumačenje prema kojem svaki ugovor o *co-brandingu* ili zastupanju koji sklopi trostrana kartična platna shema nužno ima za posljedicu to da navedena shema izlazi iz područja primjene članka 35. stavka 2. prvog podstavka točke (b) Direktive 2015/2366.
- 51 U tom pogledu valja podsjetiti da, iako uvodna izjava akta sekundarnog prava Unije može pomoći prilikom odlučivanja o tome koje tumačenje treba dati nekom pravnom pravilu, ona sama po sebi ne može imati snagu takvog pravila (vidjeti u tom smislu presudu od 13. srpnja 1989., Casa Fleischhandel, 215/88, EU:C:1989:331, t. 31.).
- 52 U svakom slučaju, kao što to u biti navodi Komisija, ni u uvodnoj izjavi 52. Direktive 2015/2366 pa čak ni u drugim njezinim odredbama ništa se ne protivi tomu da se njezin članak 35. stavak 2. prvi podstavak točka (b) tumači na način da, u slučaju u kojem kartična platna shema angažira *co-branding* partnera ili zastupnika, potonji mora biti pružatelj platnih usluga ili pak da se njegova uloga u toj shemi može izjednačiti s djelatnošću pružatelja takvih usluga, kako bi se smatralo da navedena shema više nije sastavljena isključivo od pružatelja platnih usluga koji pripadaju grupi u smislu te odredbe.
- 53 Naime, valja istaknuti, s jedne strane, da se prema prvoj rečenici uvodne izjave 52. te direktive odredbe o pristupu platnim sustavima ne bi trebale primjenjivati na platne sustave „koje je uspostavio te njima upravlja jedan pružatelj platnih usluga”, čime se naglasak stavlja na broj pružatelja platnih usluga uključenih u djelovanje sustava.
- 54 S druge strane, premda iz navedene uvodne izjave proizlazi da se u pogledu kartičnih shema koje angažiraju *co-branding* partnere ili zastupnike može smatrati da djeluju kao kartične platne sheme koje *de facto* uključuju četiri strane, valja također naglasiti da je četverostrana kartična platna shema u članku 2. točki 17. Uredbe 2015/751 definirana kao „shema u kojoj se platne transakcije na temelju kartica izvršavaju s računa za plaćanje platitelja na račun za plaćanje primatelja plaćanja uz posredovanje sheme, izdavatelja (na strani platitelja) i prihvatitelja (na strani primatelja plaćanja)”.
- 55 Slijedom toga i s obzirom na razmatranja izložena u točki 43. ove presude, obilježje je klasične četverostrane kartične platne sheme u smislu Direktive 2015/2366 prisutnost različitih pružatelja platnih usluga koji obavljaju usluge „prihvatitelja” i „izdavatelja” u sklopu kartičnih platnih transakcija.
- 56 Stoga, kao što to tvrdi Komisija, mora se zaključiti da situacije u kojima trostrane kartične platne sheme sklapaju ugovore sa zastupnicima ili *co-branding* partnerima, opisane u uvodnoj izjavi 52. Direktive 2015/2366, služe samo kao primjeri kako te sheme mogu organizirati svoje operative odnose kako bi u praksi, s gledišta primjene zahtjeva u pogledu pristupa predviđenih tom direktivom, mogle djelovati kao četverostrane.
- 57 Na trećem mjestu, što se tiče zadanih ciljeva Direktive 2015/2366, o čijim je odredbama riječ u glavnom postupku, valja podsjetiti da je, u skladu s njezinom uvodnom izjavom 49., „[z]a sve pružatelje platnih usluga ključna [...] mogućnost pristupa uslugama tehničke infrastrukture platnih sustava” i da je „[s] ciljem osiguravanja jednakog postupanja širom Unije među različitim kategorijama pružatelja platnih usluga s odobrenjem, u skladu s uvjetima njihovih dozvola, potrebno [...] pojasniti pravila povezana s pristupom platnim sustavima”.
- 58 Isto tako, u uvodnoj izjavi 50. Direktive 2015/2366 naglašeno je da bi „[t]rebalo [...] osigurati postupanje bez diskriminacije za institucije za platni promet i kreditne institucije s odobrenjem tako da se svi pružatelji platnih usluga koji se natječu na unutarnjem tržištu mogu koristiti uslugama tehničke infrastrukture tih platnih sustava pod jednakim uvjetima”. U istoj se uvodnoj izjavi dodaje da je „[p]rimjereno [...] predvidjeti različito postupanje za pružatelje platnih usluga s odobrenjem i za one kojima je dopušteno izuzeće na temelju ove Direktive te izuzeće na temelju članka 3. Direktive [2009/110] zbog razlika koje postoje u njihovim bonitetnim okvirima”.

- 59 Na kraju, u uvodnoj izjavi 52. Direktive 2015/2366 osobito se navodi da – s ciljem poticanja tržišnog natjecanja između tih zatvorenih platnih sustava, kao što su trostrane kartične platne sheme koje nikad ne djeluju kao sheme koje *de facto* uključuju četiri strane, i etabliranih uobičajenih platnih sustava – ne bi bilo primjereno trećim stranama odobriti pristup tim zatvorenim internim platnim sustavima.
- 60 Iz razmatranja iznesenih u točkama 57. do 59. ove presude proizlazi da je cilj članka 35. Direktive 2015/2366 jamčiti da načelno svaki pružatelj platnih usluga može imati pristup uslugama tehničke infrastrukture platnih sustava kako bi se osiguralo jednako postupanje širom Unije među različitim kategorijama pružatelja platnih usluga. Naime, kao što to također proizlazi iz tih razmatranja, zakonodavac Unije namjeravao je jamčiti da se svi pružatelji platnih usluga mogu koristiti takvim uslugama pod istim uvjetima radi očuvanja učinkovitog tržišnog natjecanja na tržištima plaćanja.
- 61 Iako zahtjevi u pogledu pristupa, predviđeni člankom 35. stavkom 1. Direktive 2015/2366, moraju omogućiti svakom pružatelju platnih usluga pristup platnim sustavima pod uvjetima koji su propisani u toj odredbi, iz istih razmatranja, a osobito onih navedenih u točkama 58. i 59. ove presude, proizlazi pak da je zakonodavac Unije također namjeravao predvidjeti različito postupanje prema pružateljima platnih usluga kada razlike među njima to opravdavaju.
- 62 Konkretno, u pogledu trostranih sustava plaćanja, iz točke 59. ove presude proizlazi da je zakonodavac Unije smatrao prikladnim izuzeti ih od zahtjeva u pogledu pristupa radi poticanja tržišnog natjecanja između platnih sustava. Međutim, kao što to proizlazi posebice iz točaka 54. do 56. ove presude, kada se trostrana kartična platna shema odluči otvoriti uključivanjem pružatelja platnih usluga koji nije član grupe, njezino se djelovanje približava onom klasičnog četverostranog platnog sustava, tako da potreba poticanja tržišnog natjecanja koje ta shema stvara na tržištu više ne opravdava njezino izuzeće od zahtjeva u pogledu pristupa.
- 63 Naime, bilo bi teško ostvariti ciljeve Direktive 2015/2366, a osobito onaj njezina članka 35. stavka 1. da se osiguraju jednaki uvjeti tržišnog natjecanja u pružanju platnih usluga, kada se zahtjevi u pogledu pristupa pružateljâ platnih usluga platnim sustavima predviđeni tom odredbom ne bi primjenjivali na trostranu kartičnu platnu shemu koja angažira treću osobu koja je pružatelj platnih usluga u smislu članka 4. točke 11. te direktive ili čija se uloga može izjednačiti s pružateljem takvih usluga.
- 64 Slijedom toga, nameće se zaključak da su takvi zahtjevi primjenjivi na trostranu kartičnu platnu shemu koja je sklopila ugovor o *co-brandingu* u smislu članka 2. točke 32. Uredbe 2015/751 ako je dotični *co-branding* partner pružatelj platnih usluga u smislu članka 4. točke 11. Direktive 2015/2366, pa čak i ako sam taj partner u sklopu tog ugovora uopće ne pruža platne usluge u pogledu zajednički brendiranih proizvoda.
- 65 Isto tako, kada trostrana kartična platna shema sklopi ugovor sa zastupnikom u smislu članka 4. točke 38. Direktive 2015/2366, zahtjevi u pogledu pristupa nužno postaju primjenjivi na tu shemu. Naime, budući da je, kao što je to navedeno u točki 45. ove presude, zastupnik u članku 4. točki 38. te direktive definiran kao „fizička ili pravna osoba koja djeluje u ime institucije za platni promet pri pružanju platnih usluga” i unatoč činjenici da sam zastupnik, dakle, nije nužno pružatelj platnih usluga, njegova se uloga s obzirom na svoju narav mora u svim slučajevima izjednačiti s onom pružatelja platnih usluga.
- 66 Takvo tumačenje nije dovedeno u pitanje argumentom MasterCarda Europe prema kojem situacije u kojima trostrana kartična platna shema podliježe zahtjevima u pogledu pristupa moraju biti jednake onima u kojima takav sustav podliježe obvezama u pogledu međubankovnih naknada u skladu s člankom 1. stavkom 5. i člankom 2. točkom 18. Uredbe 2015/751, čiji su doseg i valjanost bili predmet prethodnih pitanja u postupku u kojem je danas donesena presuda American Express (C-304/16).

- 67 U tom pogledu dovoljno je primijetiti, s jedne strane, da se tekst članka 1. stavka 5. i članka 2. točke 18. Uredbe 2015/751 – koji se odnose, među ostalim, na situacije u kojima se trostrane kartične platne sheme moraju smatrati četverostranim s gledišta primjene obveza predviđenih tom uredbom, uključujući one koje se odnose na gornje granice međubankovnih naknada – u nekoliko pogleda razlikuje od teksta članka 35. stavka 2. prvog podstavka točke (b) Direktive 2015/2366.
- 68 S druge strane, iako je točno da se ciljevi obiju kategorija zahtjeva na koje se upućuje u točki 66. ove presude podudaraju jer obje teže, među ostalim, jamčenju jednakog postupanja među konkurentima i učinkovitog tržišnog natjecanja na tržištima plaćanja, te dvije kategorije zahtjeva ipak imaju različitu narav i nalaze se u različitim zakonodavnim aktima.
- 69 Uzimajući u obzir sva prethodna razmatranja, na prvo pitanje valja odgovoriti da članak 35. stavak 2. prvi podstavak točku (b) Direktive 2015/2366 treba tumačiti na način da trostrana kartična platna shema koja je sklopila ugovor o *co-brandingu* s *co-branding* partnerom ne gubi pogodnost primjene isključenja predviđenog tom odredbom, pa zbog toga ne podliježe zahtjevima propisanim njezinim člankom 35. stavkom 1., ako taj *co-branding* partner nije pružatelj platnih usluga i ne pruža platne usluge u toj shemi u vezi sa zajednički brendiranim proizvodima. Nasuprot tomu, trostrana kartična platna shema koja angažira zastupnika radi pružanja platnih usluga gubi pogodnost primjene tog isključenja, pa zbog toga podliježe zahtjevima propisanim navedenim člankom 35. stavkom 1.

Drugo pitanje

- 70 Svojim drugim prethodnim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita je li članak 35. Direktive 2015/2366 nevaljan jer predviđa zahtjeve u pogledu pristupa primjenjive na trostranu kartičnu platnu shemu koja je sklopila ugovor o *co-brandingu* s *co-branding* partnerom koji u toj shemi sam ne pruža platne usluge u pogledu zajednički brendiranih proizvoda ili onu koja je angažirala zastupnika za pružanje platnih usluga.
- 71 Na samom početku treba napomenuti da tumačenje članka 35. stavka 2. prvog podstavka točke (b) Direktive 2015/2366, kako je navedeno u točki 69. ove presude, što se tiče ugovorâ o *co-brandingu*, ne odgovara u potpunosti onom na temelju kojeg je nacionalni sud postavio drugo prethodno pitanje.
- 72 Uzimajući u obzir odgovor na prvo pitanje, na drugo pitanje zato treba odgovoriti samo u dijelu u kojem se odnosi na to je li članak 35. Direktive 2015/2366 nevaljan zbog toga što se zahtjevi iz stavka 1. tog članka primjenjuju na trostrane kartične platne sheme koje su angažirale zastupnika za pružanje platnih usluga.

Povreda obveze obrazlaganja

- 73 Što se tiče povrede obveze obrazlaganja, valja podsjetiti na ustaljenu sudsku praksu Suda prema kojoj obrazloženje Unijina akta koje se zahtijeva u skladu s člankom 296. stavkom 2. UFEU-a, iako mora na jasan i nedvosmislen način odražavati zaključke institucije koja je donijela predmetni akt, kako bi se zainteresiranim osobama omogućilo upoznavanje s razlozima poduzimanja mjere kao i Sudu izvršavanje njegove nadzorne ovlasti, ne mora sadržavati napomenu o svim pravnim ili činjeničnim elementima koji su relevantni. Poštovanje obveze obrazlaganja, s druge strane, mora se ocjenjivati ne samo s obzirom na tekst akta nego i na njegov kontekst te na sva pravna pravila kojima se uređuje dotično područje (presuda od 16. lipnja 2015., Gauweiler i dr., C-62/14, EU:C:2015:400, t. 70. i navedena sudska praksa).

- 74 Usto, Sud je u više navrata smatrao da bi, ako iz općeg akta jasno proizlazi bit cilja koji institucija želi ostvariti, bilo pretjerano zahtijevati posebno obrazloženje za različite tehničke izbore koji su učinjeni (presuda od 3. ožujka 2016., Španjolska/Vijeće, C-26/15 P, neobjavljena, EU:C:2016:132, t. 31. i navedena sudska praksa).
- 75 U ovom slučaju u uvodnim izjavama 49., 50. i 52. Direktive 2015/2366 dovoljno se jasno navodi zašto se zahtjevi iz njezina članka 35. stavka 1. primjenjuju na trostrane kartične platne sheme koje u svoje djelovanje uključuju pružatelja platnih usluga koji nije član grupe ili treću osobu čija se uloga može izjednačiti s onom pružatelja takvih usluga. Konkretno, kao što to proizlazi iz točke 60. ove presude, iz tih uvodnih izjava proizlazi da je cilj navedenog članka 35. jamčiti da načelno svaki pružatelj platnih usluga može imati pristup uslugama tehničke infrastrukture platnih sustava kako bi se osiguralo jednako postupanje širom Unije među različitim kategorijama pružatelja platnih usluga i tako očuvalo učinkovito tržišno natjecanje na tržištima plaćanja.
- 76 Usto, iz istih uvodnih izjava proizlazi da je, iako zahtjevi u pogledu pristupa načelno moraju omogućiti svakom pružatelju platnih usluga pristup uslugama tehničke infrastrukture platnih sustava, prema uvjetima utvrđenima u Direktivi 2015/2366, zakonodavac Unije namjeravao predvidjeti različito postupanje prema pružateljima platnih usluga kada razlike među njima to opravdavaju. Zato, premda je zakonodavac Unije radi poticanja tržišnog natjecanja između platnih sustava smatrao prikladnim izuzeti od tih zahtjeva u pogledu pristupa zatvorene trostrane kartične platne sheme, on je, suprotno tomu, smatrao da se djelovanje trostrane kartične platne sheme približava onom klasičnog četverostranog platnog sustava kada se odluči otvoriti uključivanjem pružatelja platnih usluga koji nije član grupe ili treće osobe, poput zastupnika, čija se uloga može izjednačiti s onom pružatelja takvih usluga, tako da potreba poticanja tržišnog natjecanja više ne opravdava njezino izuzeće od zahtjeva u pogledu pristupa.
- 77 Osim toga, iz uvodne izjave 52. Direktive 2015/2366 vidljive su razlike između zatvorene interne trostrane kartične platne sheme i etabliranih uobičajenih platnih sustava, koje objašnjavaju zašto je primjena zahtjeva u pogledu pristupa na trostrane kartične platne sheme opravdana samo ako njihovo djelovanje ima za posljedicu to da ih se izuzima iz područja primjene članka 35. stavka 2. prvog podstavka točke (b) te direktive.
- 78 Slijedom toga, odredbe Direktive 2015/2366 na koje se upućuje u točki 75. ove presude jasno opisuju cjelokupnu situaciju koja je zakonodavca Unije potaknula na to da trostrane kartične platne sheme koje su sklopile ugovore o zastupanju podvrgne zahtjevima u pogledu pristupa predviđenima člankom 35. stavkom 1. te direktive kao i opće ciljeve koje time želi postići, pa one stoga u isti mah omogućavaju to da se zainteresirane osobe upoznaju s razlozima tog zakonodavčeva odabira i da Sud izvrši svoj nadzor, u skladu sa sudskom praksom navedenom u točki 73. ove presude.
- 79 U tim okolnostima, u skladu sa sudskom praksom navedenom u točkama 73. i 74. ove presude, zakonodavac Unije nije bio dužan u Direktivi 2015/2366 pojedinačno obrazložiti zašto se u svakoj od dotičnih situacija zahtjevi u pogledu pristupa moraju primjenjivati na trostrane kartične platne sustave.
- 80 Prema tome, ne može se smatrati da je u tom pogledu Direktiva 2015/2366 zahvaćena povredom zbog nepostojanja obrazloženja koja bi dovela do nevaljanosti njezina članka 35.

Postojanje očite pogreške u ocjeni

- 81 Iz odluke o upućivanju zahtjeva proizlazi da se valjanost članka 35. Direktive 2015/2366 u glavnom postupku osporava argumentom da je ta odredba zahvaćena očitom pogreškom u ocjeni u dijelu u kojem se zahtjevi u pogledu pristupa predviđeni u njezinu stavku 1. primjenjuju na trostrane kartične platne sheme koje su sklopile ugovore o zastupanju, s obzirom na to da zakonodavac Unije nije mogao razumno donijeti odredbu takva dosega.

- 82 Međutim, iz elemenata podnesenih Sudu u okviru ovog postupka ne proizlazi da je zakonodavac Unije zbog toga u pogledu članka 35. Direktive 2015/2366 počinio očitu pogrešku u ocjeni.
- 83 Konkretno, na temelju nijednog elementa koji je podnesen Sudu ne može se dokazati da je zakonodavac Unije počinio pogrešku kada je smatrao da se uključivanjem takvog sustava u područje primjene članka 35. stavka 1. Direktive 2015/2366 pridonosi postizanju ciljeva navedenih u točkama 57. do 63. ove presude.
- Povreda načela proporcionalnosti*
- 84 Valja podsjetiti da, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, načelo proporcionalnosti zahtijeva da su akti institucija Unije prikladni za ostvarenje legitimnih ciljeva koje slijedi zakonodavstvo o kojem je riječ i da ne prekoračuju granice onoga što je nužno za ostvarenje tih ciljeva (presuda od 16. lipnja 2015., Gauweiler i dr., C-62/14, EU:C:2015:400, t. 67. i navedena sudska praksa).
- 85 Što se tiče sudskog nadzora poštovanja tih uvjeta, Sud je zakonodavcu Unije u okviru izvršavanja dodijeljenih mu nadležnosti priznao široku diskrecijsku ovlast u područjima u kojima njegovo djelovanje podrazumijeva izbore kako političke tako i gospodarske ili socijalne naravi, prilikom čega treba izvršiti složene ocjene i procjene. Prema tome, ne traži se odgovor na pitanje je li mjera usvojena u takvom području bila jedina ili najbolja moguća, s obzirom na to da na njezinu zakonitost može utjecati samo očita neprikladnost u odnosu na cilj koji nadležne institucije žele postići (presuda od 8. lipnja 2010., Vodafone i dr., C-58/08, EU:C:2010:321, t. 52. i navedena sudska praksa).
- 86 U ovom slučaju na temelju nijednog elementa koji je podnesen Sudu ne može se dokazati da članak 35. Direktive 2015/2366 nije prikladan za ostvarivanje zadanih legitimnih ciljeva, kako su opisani u točkama 57. do 62. ove presude.
- 87 Naprotiv, budući da bi, kao što to proizlazi iz točaka 63. i 65. ove presude, moglo biti teško ostvariti ciljeve Direktive 2015/2366, a osobito onaj njezina članka 35. da se osiguraju jednaki uvjeti tržišnog natjecanja u pružanju platnih usluga, kada se na trostranu kartičnu platnu shemu koja angažira zastupnika ne bi primjenjivali zahtjevi u pogledu pristupa, nije bilo očito neprikladno odlučiti – s obzirom na takve ciljeve – da se i na takvu shemu proširi primjena tih zahtjeva.
- 88 Iz svih prethodnih razmatranja proizlazi da ispitivanjem drugog prethodnog pitanja nije utvrđeno ništa što bi moglo utjecati na valjanost članka 35. Direktive 2015/2366.

Troškovi

- 89 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (prvo vijeće) odlučuje:

- Članak 35. stavak 2. prvi podstavak točku (b) Direktive (EU) 2015/2366 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2015. o platnim uslugama na unutarnjem tržištu, o izmjeni direktiva 2002/65/EZ, 2009/110/EZ i 2013/36/EU te Uredbe (EU) br. 1093/2010 i o stavljanju izvan snage Direktive 2007/64/EZ treba tumačiti na način da trostrana kartična platna shema koja je sklopila ugovor o *co-brandingu* s *co-branding* partnerom ne gubi pogodnost primjene isključenja predviđenog tom odredbom, pa zbog toga ne podliježe zahtjevima propisanim njezinim člankom 35. stavkom 1., ako taj *co-branding* partner nije pružatelj platnih usluga i u toj shemi ne pruža platne usluge u vezi sa zajednički brendiranim proizvodima. Nasuprot**

tomu, trostrana kartična platna shema koja angažira zastupnika radi pružanja platnih usluga gubi pogodnost primjene tog isključenja, pa zbog toga podliježe zahtjevima propisanim navedenim člankom 35. stavkom 1.

- 2. Prilikom ispitivanja drugog prethodnog pitanja nije utvrđeno ništa što bi moglo utjecati na valjanost članka 35. Direktive 2015/2366.**

Potpisi